Valiokunnan lausunto LaVL 17/2016 vp– U 57/2012 vp

Lakivaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin (unionipetosdirektiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin (unionipetosdirektiivi) (U 57/2012 vp): Lakivaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 30/2016 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Lauri Rautio, oikeusministeriö
- poliisitarkastaja Juha Paukkunen, sisäministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- valtiovarainministeriö

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnot LaVL 9/2012 vp, LaVL 7/2013 vp, LaVL 19/2014 vp ja LaVL 24/2014 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Direktiivillä on tarkoitus korvata vuonna 1995 tehty yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskeva yleissopimus (jäljempänä yleissopimus) ja siihen myöhemmin liitetyt pöytäkirjat. Suomi on saattanut voimaan yleissopimuksen ja sen pöytäkirjat. Direktiivillä korvataan myös komission vuonna 2001 antama direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

Valmis
5.0

Valtioneuvoston jatkokirjelmän tarkoituksena on informoida eduskuntaa siitä, miten neuvottelut ovat edenneet edellisen 20.2.2015 päivätyn jatkokirjelmän eduskuntakäsittelyn jälkeen sekä muodostaa Suomen kanta neuvottelujen tuloksena syntyneeseen kompromissiehdotukseen. Ehdotuksen viimeisin keskeinen sisältö ilmenee jatkokirjelmästä. Ennakkotietojen perusteella puheenjohtajan tarkoituksena on käsitellä asiaa 17.11. 2016 pidettävässä Coreper -kokouksessa, jossa on tarkoitus saada mandaatti sille, että ehdotettua tekstiä voidaan esittää Euroopan parlamentille neuvoston kompromissiesityksenä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu yleisesti ottaen myönteisesti direktiiviin, jolla pyritään yhtenäistämään unionin taloudellisten etujen suojaamista koskevat rikosoikeudelliset säännökset. On tärkeää, että EU:n taloudellisia etuja suojataan yhtä tehokkaasti kuin jäsenvaltioiden taloudellisia etuja, ja että väärinkäytöksiin puututaan useilla erilaisilla keinoilla, joista rikosoikeudelliset keinot ovat osa. Valtioneuvosto tukee siksi pyrkimyksiä kompromissiratkaisun löytämiseksi Euroopan parlamentin kanssa.

Direktiiviehdotuksen merkittävimmät kysymykset Suomen kannalta ovat liittyneet rikosoikeudellisia seuraamuksia ja vanhentumista koskeviin ehdotuksiin. Kuten aikaisemmissa U-jatkokirjeissä on todettu, neuvoston yleisnäkemyksessä mainitut kysymykset ratkesivat Suomen kannattamalla tavalla.

Euroopan parlamentin ensimmäisen käsittelyn kannassa oli U-jatkokirjeessä 17.11.2014 mainituin tavoin eräitä eroavaisuuksia neuvoston yleisnäkemykseen verrattuna. Näihin eroavaisuuksiin on pyritty löytämään kompromisseja trilogineuvotteluissa ja useissa neuvoston työryhmäkokouksissa.

Tämä U-jatkokirje on laadittu viimeisimmän neuvotteluasiakirjan (13880/16) pohjalta. Siinä ehdotettu kompromissiehdotus perustuu pitkälti joko neuvoston yleisnäkemykseen tai keväällä 2015 käsiteltyyn edelliseen kompromissiehdotukseen, jonka Suomi on ollut valmis hyväksymään Euroopan parlamentille esitettäväksi kompromissiksi ja jonka sisältöä on käsitelty U-jatkokirjeessä 20.2.2015. Valtioneuvosto arvioi, että viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa Suomen kannalta merkittävimmät kysymykset ehdotetaan siten ratkaistavaksi Suomen kannalta hyväksyttävällä tavalla. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan voida vielä varmuudella ennakoida, millaiseksi direktiiviehdotuksen sisältö trilogineuvottelujen tuloksena muotoutuu.

Merkittävimpänä erona aikaisempiin tekstiehdotuksiin nyt käsiteltävässä kompromissiehdotuksessa on, että ALV-tulot ja niitä koskevat petokset sisältyisivät direktiivin soveltamisalaan. Ehdotusta on kuitenkin tältä osin rajoitettu niin, että direktiivi kattaisi vain sellaiset ALV-petokset, jotka koskisivat vähintään kahta jäsenvaltiota ja joista aiheutuisi vähintään 10 miljoonan euron vahinko.

Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelujen tuloksena syntynyt kompromissiehdotus, joka sisältää sen, että vakavat, rajat ylittävät ALV-petokset sisällytetään direktiivin soveltamisalaan, voidaan hyväksyä esitettäväksi neuvoston ehdotuksena Euroopan parlamentille. Valtioneuvosto voi ALV-petosten osalta hyväksyä teosta edellytettyä vahinkoa koskien viime kädessä myös 10 mil-

joonaa euroa alemman kynnysarvon. Valtioneuvosto pyrkii direktiivistä vielä käytävissä neuvotteluissa erityisesti siihen, että rikosoikeudellisista seuraamuksista ja vanhentumissäännöistä tehtävät ratkaisut säilyvät Suomen kannalta hyväksyttävinä ja että ALV-petosten soveltamisala rajataan vakaviin, rajat ylittäviin tapauksiin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Direktiiviehdotusta koskevat trilogineuvottelut puheenjohtajan, komission ja Euroopan parlamentin välillä ovat käynnistyneet 1.10.2014. Neuvottelut ovat olleet käytännössä pysähdyksissä kesäkuusta 2015 lähtien. Keskeisin erimielisyys neuvotteluissa on koskenut arvonlisäverosta saatavia tuloja, jotka Euroopan parlamentti ja komissio haluavat sisällyttää direktiivin soveltamisalaan.

Ennakkotietojen perusteella puheenjohtajan tarkoituksena on käsitellä asiaa 17.11.2016 pidettävässä Coreper-kokouksessa, jossa on tarkoitus saada mandaatti sille, että jatkokirjelmässä tarkoitettua tekstiä voidaan esittää Euroopan parlamentille neuvoston kompromissiesityksenä.

Direktiiviehdotuksen merkittävimmät kysymykset Suomen kannalta ovat liittyneet rikosoikeudellisia seuraamuksia ja vanhentumista koskeviin ehdotuksiin. Näiden ja muiden seikkojen osalta valiokunta viittaa aikaisempiin lausuntoihinsa. Saadun selvityksen mukaan näiden osalta neuvottelut ovat ratkenneet tai ratkeamassa Suomen kannattamalla tavalla. Valiokunta keskittyy näin ollen lausunnossaan arvonlisäveropetosten sisällyttämistä direktiivin soveltamisalaan koskevaan kysymykseen.

Suuri osa jäsenvaltioista on alun perin vastustanut ALV-tulojen ja niitä koskevien petosten sisällyttämistä direktiivin soveltamisalaan. Myös Suomi on aiemmin suhtautunut asiaan varauksellisesti. ALV-tulojen jättämistä soveltamisalan ulkopuolelle on perusteltu muun muassa sillä, että suurin osa arvonlisäverosta saatavista tuloista kuuluu jäsenvaltioiden kansallisten verotulojen piiriin, joten kyseessä on ensisijaisesti jäsenvaltioille kuuluva asia. Aiemmin katsottiin, että ALV-petokset eivät sisältyneet vuoden 1995 yleissopimuksen tai sen pöytäkirjojen soveltamisalaan, joten niiden sisällyttäminen direktiivin piiriin olisi laajentanut soveltamisalaa merkittävästi (ks. 17.11.2014 päivätty valtioneuvoston jatkokirjelmä).

Lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan EU-tuomioistuimen 8.9.2015 antama ns. Taricco-tuomio (C-105/14) on kuitenkin lisännyt painetta kompromissiratkaisun tekemiselle. Tuomion mukaan ALV-petokset sisältyvät jo tällä hetkellä voimassa olevan vuoden 1995 yleissopimuksen soveltamisalaan. Kyseinen sopimus on tarkoitus korvata nyt neuvoteltavalla unionipetosdirektiivillä. Tuomioistuimen ratkaisu merkitsee sitä, että jos ALV-tulot jätetään direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, direktiivin soveltamisala olisi tältä osin yleissopimusta kapeampi. Mikäli nyt neuvoteltavaa direktiiviä ei saada valmiiksi, voimassa olisi jatkossakin yleissopimus, johon ALV-petosten katsotaan Taricco-tuomion myötä sisältyvän. Saadun selvityksen mukaan asiaa käsiteltiin jäsenvaltioiden ministereiden kesken edellisen kerran lokakuun 2016 OSA-neuvostossa, jossa suuri osa ministereistä tuki ALV-petosten sisällyttämistä direktiiviin tietyin reunaehdoin.

Valiokunnan lausunto LaVL 17/2016 vp

Valtioneuvoston jatkokirjelmässä selostetussa kompromissiehdotuksessa merkittävimpänä erona aikaisempiin tekstiehdotuksiin on, että ALV-tulot ja niitä koskevat petokset sisältyisivät direktiivin soveltamisalaan. Ehdotusta on kuitenkin tältä osin rajoitettu niin, että direktiivi kattaisi vain sellaiset ALV-petokset, jotka koskisivat vähintään kahta jäsenvaltiota ja joista aiheutuisi vähintään 10 miljoonan euron vahinko.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että neuvottelujen tuloksena syntynyt kompromissiehdotus, joka sisältää sen, että vakavat, rajat ylittävät ALV-petokset sisällytetään direktiivin soveltamisalaan, voidaan hyväksyä esitettäväksi neuvoston ehdotuksena Euroopan parlamentille. Lakivaliokunta yhtyy myös valtioneuvoston näkemykseen siitä, että direktiiviä koskevan kompromissiratkaisun saavuttamiseksi voidaan ALV-petosten osalta tarvittaessa hyväksyä teosta edellytettyä vahinkoa koskien viime kädessä myös 10 miljoonaa euroa alempi kynnysarvo. Valiokunta pitää tärkeänä, että direktiivistä vielä käytävissä neuvotteluissa pyritään erityisesti siihen, että rikosoikeudellisista seuraamuksista ja vanhentumissäännöistä tehtävät ratkaisut säilyvät Suomen kannalta hyväksyttävinä ja että ALV-petosten soveltamisala rajataan vakaviin, rajat ylittäviin tapauksiin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 11.11.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Mika Niikko ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ville Tavio ps
varajäsen Joona Räsänen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto